

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและกรอบแนวคิดทางการศึกษาดังนี้

1. ความหมายของการศึกษาพิเศษ
2. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ
3. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
4. ความหมายและรูปแบบของการจัดการเรียนร่วม
5. การบริหารงานโรงเรียนเรียนร่วมโดยใช้โครงงานเชิงชีวิต
6. แนวคิดในการจัดการเรียนร่วม
7. การดำเนินการจัดการเรียนร่วม และการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม
8. แนวทางการบริหารงานและประสานงานการจัดการเรียนร่วม
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### 1. ความหมายของการศึกษาพิเศษ

ฮิวเวิร์ดและออร์แลนดสกี (Heward & Orlandsky อ้างในธีระ จันทรัตน์, 2543:17) ได้ให้คำจำกัดความของการศึกษาพิเศษว่า “การศึกษาพิเศษ คือการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์พิเศษ กระบวนการสอน และความช่วยเหลืออื่นๆ โดยการวางแผนเป็นรายบุคคลและติดตามผลอย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งช่วยเด็กพิเศษให้สามารถพึ่งตัวเองได้มากที่สุดและบรรลุความสำเร็จทางการศึกษามากที่สุด”

เคิร์กและคอลลีเกอร์ (Kirk & Gallager อ้างในธีระ จันทรัตน์, 2543:17) ได้ให้ความหมายของการศึกษาพิเศษว่า “การศึกษาพิเศษเป็นบริการเพิ่มเติมจากโปรแกรมการศึกษาภาคปกติ เพื่อช่วยเด็กพิเศษในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง”

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 13) ให้ความหมายของการศึกษาพิเศษว่า “การศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาเลิศ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม หรือ ทางอารมณ์ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้และเด็กพิการซ้ำซ้อน” ซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่อาจได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษาที่จัดให้เด็กปกติ ดังนั้นการศึกษาพิเศษจึงแตกต่างไปจากการศึกษาสำหรับเด็กปกติในด้านที่เกี่ยวกับวิธีการสอน ขบวนการ เนื้อหาวิชา (หลักสูตร) เครื่องมือและอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น การศึกษาพิเศษควรจัดให้สนองความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความแตกต่างกันมาก ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กประเภทนี้จึงควรสนองความต้องการและความสามารถ”

ดังนั้นการศึกษาพิเศษคือ การศึกษาของนักเรียนที่แตกต่างจากกลุ่มของนักเรียนทั่วไปทางด้านร่างกาย ทางด้านสติปัญญาหรือสังคม จนต้องมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาหลักสูตร วิธีการสอน และอัตราความก้าวหน้าที่คาดหวัง ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นทางการศึกษาของนักเรียนดังกล่าวอย่างเหมาะสม บิดเอาเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยการปรับสภาพของสิ่งต่าง ๆ ให้เหมาะสม ตามความต้องการของเด็กเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการอย่างดี ตามศักยภาพ

## 2. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Children with Special Need) หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาที่แตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป ซึ่งมี 9 ประเภท ตามการจัดประเภทเด็กพิการเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในการให้การศึกษาแก่เด็กเหล่านี้จึงมีลักษณะที่แตกต่างไปจากเด็กปกติในด้านเนื้อหา วิธีการประเมินผล (อุบล เล่นวารี , 2542 : 2 - 19)

2.1 บุคคลที่มีปัญหาทางการเห็น หมายถึง บุคคลที่สูญเสียทางการเห็น ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งได้ 2 ประเภทคือ บุคคลตาบอดกับบุคคลที่เห็นเลือนราง

2.1.1 บุคคลตาบอด หมายถึงบุคคลที่สูญเสียการเห็นมากจนต้องสอนให้อ่านอักษรเบรลล์ หรือใช้วิธีฟังเทปหรือแผ่นเสียง เมื่อตรวจวัดความชัดของสายตาดำดีหรือแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 หรือ 20 ส่วน 200 (20/200) จนกระทั่งถึงบอดสนิท หรือมีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

2.1.2 บุคคลที่เห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นแต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ที่ขยายใหญ่ได้ หรือต้องใช้แว่นขยาย (วิทยา ป้อมเสมอพิทักษ์ , 2545:6)

2.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง คนที่สูญเสียการได้ยิน ซึ่งแบ่งได้ 2 ประเภทคือ

2.2.1 คนหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทาง การได้ยิน ไม่ว่าจะใส่เครื่องช่วยฟังก็ตาม หากตรวจการได้ยินจะสูญเสียการได้ยินมากกว่า 90 เดซิเบลขึ้นไป

2.2.2 คนหูตึง หมายถึงบุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะรับข้อมูลผ่านทาง การได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง หากตรวจการได้ยินจะสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบล ซึ่งแบ่งตามนิยามทางการศึกษาได้ดังนี้

ตึงเล็กน้อย สูญเสียการได้ยินระหว่าง 35 – 54 เดซิเบล ซึ่งเด็กกลุ่มนี้มักจะมี ต้องการการศึกษาพิเศษ แต่ต้องการการช่วยเหลือโดยการสวมใส่เครื่องช่วยฟัง

ตึงปานกลาง สูญเสียการได้ยินระหว่าง 55 – 69 เดซิเบล เด็กกลุ่มนี้ต้องการ การศึกษาพิเศษบ้าง เช่น การสวมใส่เครื่องช่วยฟัง การฝึกพูด ด้านภาษาและการแก้ไขการพูด

ตึงมาก สูญเสียการได้ยินระหว่าง 79 – 89 เดซิเบล เด็กกลุ่มนี้ต้องการการศึกษา พิเศษ ต้องการความช่วยเหลือในด้านการได้ยิน การพูด ภาษา การแก้ไขการพูดและบริการด้าน การศึกษาที่พิเศษ

ส่วนนิยามทางการแพทย์ การจัดระดับการได้ยินจะต่างจากทางด้านการจัดระดับ ทางการศึกษา ซึ่งในวงการแพทย์จะจัดระดับการได้ยินออกเป็น 6 ระดับดังนี้ (ผดุง อารยะวิญญู , 2542:23)

การได้ยินปกติ 0 – 25 เดซิเบล

สูญเสียการได้ยินระดับเล็กน้อย 26 – 40 เดซิเบล

สูญเสียการได้ยินระดับปานกลาง 41 – 55 เดซิเบล

สูญเสียการได้ยินระดับค่อนข้างมาก 56 – 70 เดซิเบล

สูญเสียการได้ยินระดับมาก 71 – 90 เดซิเบล

สูญเสียการได้ยินระดับมากอย่างยิ่ง 91 เดซิเบลหรือมากกว่า

2.. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึงบุคคลที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าคนปกติทั่วไป ซึ่งส่งผลให้บุคคลเหล่านี้มีปัญหาในการปรับตัวต่ำกว่าเกณฑ์ปกติอย่างน้อย 2 ทักษะ เช่น ทักษะการสื่อความหมาย ทักษะการดูแลตนเอง ทักษะทางสังคม ทักษะการดำรงชีวิต ในบ้าน การควบคุมตนเอง การเรียนรู้ทางด้านวิชาการ ฯลฯ (กมล ดาระสุวรรณ , 2545 : 13) องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) และคู่มือทางสถิติและการวินิจฉัยเด็ก ปัญญาอ่อน (The Diagnostic And Statistical Manual of Mental Disorder : DSM – III) มีความเห็นที่ตรงกันในการจัดระดับสติปัญญา ซึ่งแบ่งตามความบกพร่องของระดับสติปัญญาได้ 4 ระดับดังนี้ (ผดุง อารยะวิญญู , 2542 : 39 – 40)

- บกพร่องระดับเล็กน้อย (Mild) ระดับเชาว์ปัญญา (I.Q.) 50 – 70  
 บกพร่องระดับปานกลาง (Moderate) ระดับเชาว์ปัญญา (I.Q.) 50 – 70  
 บกพร่องระดับรุนแรง (Severe) ระดับเชาว์ปัญญา (I.Q.) 20 – 34  
 บกพร่องระดับรุนแรงมาก (Profound) ระดับเชาว์ปัญญา (I.Q.) ต่ำกว่า 20

2.4 ความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ เป็นความบกพร่องที่เกิดจากกล้ามเนื้อและกระดูก แบ่งได้ตามลักษณะ 7 ประเภทคือ(ผดุง อารยะวิญญู,2542:88 - 93)

อัมพาตทางสมอง (Cerebral Palsy) หรือเรียกชื่อย่อว่า “ซีพี” ลักษณะคือมีปัญหาในการควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อ อาจมีสาเหตุมาจากโรคลมชัก สมองได้รับบาดเจ็บระหว่างคลอด ก่อนคลอดหรือหลังคลอด ได้รับกระทบกระเทือนทางสมองในช่วงวัยทารก ซึ่งจำแนกได้ 4 ประเภทคือ

1. กล้ามเนื้อเกร็งแน่น (Spasticity) ไม่สามารถหดตัวได้เหมือนกล้ามเนื้อปกติ จึงมีลักษณะแข็งทื่อ
2. กล้ามเนื้อยืดหดอย่างไม่เป็นระบบ (Athetosis, ทำให้ไม่สามารถควบคุมกล้ามเนื้อได้
3. กล้ามเนื้อไม่ประสานกัน (Ataxia) ทำให้ควบคุมความสมดุลไม่ได้
4. การผสมผสานกันระหว่าง 3 อาการ (Mixed) โดยมีลักษณะตั้งแต่ 2 อาการขึ้นไป

พวกกกล้ามเนื้ออ่อนแรง (Muscular Dystrophy) สาเหตุเกิดจากกล้ามเนื้อขาดโปรตีน ทำให้ร่างกายสร้างเนื้อเยื่อที่เป็นพังผืด จะทำให้ร่างกายอ่อนแรงลงเรื่อย ๆ

ความผิดปกติของไขกระดูกสันหลัง (Spina Bifida) เกิดจากความผิดปกติของกระดูกสันหลัง อาจจะทำให้เกิดความผิดปกติของท่อปัสสาวะ ทางเดินของเหลวอุดตัน อาจจะทำให้ของเหลวคั่งในศีรษะ

กระดูกสันหลังได้รับบาดเจ็บ (Spinal Cord Injury) อาจมีผลกระทบต่อความเคลื่อนไหว หรือการควบคุมการขยับถ่าย

ความผิดปกติของกระดูก (Osteogenesis Imperfica) เช่นกระดูกไม่สมบูรณ์ ไม่เจริญเติบโตเต็มที่

ความผิดปกติของกระดูกขาที่อ่อนบน (Legg – Calve – Disease) มักเป็นที่ขาข้างเดียว ทำให้มีความผิดปกติทางการเคลื่อนไหว

แขนหรือขาด้าน (Limb Deficiency) อาจเป็นข้างเดียวหรือ 2 ข้าง ซึ่งอาจจะใช้แขนหรือขาเทียมได้

ความบกพร่องทางสุขภาพ หมายถึงเด็กที่มีการเจ็บป่วยเรื้อรัง ต้องรักษาตัวเป็นระยะเวลาที่ติดต่อกัน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียน ทำให้ไม่สามารถเรียนได้ตามปกติ เช่น โรคลมชัก โรคหัวใจ ซึ่งเกี่ยวกับสภาพของหัวใจพิการมาแต่กำเนิด โรคเลือดไหลไม่หยุด โรคมะเร็งในเม็ดโลหิต เนื้องอกในสมอง ในดวงตาหรือในกระดูก

2.5 เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หมายถึงเด็กที่มีความผิดปกติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางจิตวิทยาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งเรื่อง ซึ่งอาจจะเป็นทางด้านความเข้าใจ หรือการใช้ภาษา การพูดหรือการเขียน ตลอดจนการคิดคำนวณ อันอาจจะส่งผลให้เด็กมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ แต่ไม่ได้หมายรวมถึงบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยินหรือทางด้านร่างกายที่ส่งผลทำให้มีปัญหาทางการเรียน

2.6 บุคคลที่มีปัญหาทางการพูดและภาษา หมายถึงบุคคลที่มีปัญหาทางการพูดและการสื่อสาร เช่น การออกเสียงพูดไม่ชัด พูดไม่ได้ แต่ไม่ได้หมายถึงบุคคลที่มีปัญหาทางการได้ยิน

2.7 บุคคลที่มีปัญหาทางด้านพฤติกรรมหรืออารมณ์ หมายถึงเด็กที่แสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากเด็กทั่วไป ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ที่ทำให้เด็กกลุ่มนี้ไม่สามารถอยู่ร่วมกับเด็กปกติได้

2.8 บุคคลออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีความผิดปกติทางด้านพัฒนาการที่เกี่ยวกับสังคม อารมณ์ การสื่อสารและพฤติกรรม ซึ่งจะเป็นผลทำให้เด็กกลุ่มนี้ไม่สามารถเรียนได้ตามปกติ

2.9 บุคคลพิการซ้ำซ้อน หมายถึงบุคคลที่มีความบกพร่องทางอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายมากกว่า 1 อย่าง เช่นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและตาบอด หรือเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสูญเสียการได้ยิน หรืออาจจะมี ความบกพร่อง 3 อย่างอยู่ในบุคคลคนเดียวกัน เช่น บกพร่องทางร่างกาย มีความบกพร่องทางการเห็นและมีอาการออทิสติก เป็นต้น

เด็กที่มีความพิการพิเศษ จึงเป็นเด็กที่มีความผิดปกติไปจากเด็กทั่วไป ซึ่งความผิดปกตินั้นมีหลากหลายประเภท ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนของตัวเด็กเอง ดังนั้นเด็กเหล่านี้จึงต้องได้รับการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพความพิการและความสามารถที่พึงกระทำได้

### 3. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

สมนึก นนทิจันทร์ (2542,4-21) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือคนพิการ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 2 มาตรา 10 วรรค 2 การจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การ

สื่อสาร และการเรียนรู้หรือร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือผู้ด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

“ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง” แนวคิดคือ

1. ให้มีการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
2. ให้จัดตั้งแต่แรกพบความพิการและให้คนพิการได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก ความต้องการและความจำเป็น

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 “ การจัดการศึกษาตั้งแต่ยังเด็ก ลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” แนวคิดคือ

1. ผู้เรียนมีความสามารถจะเรียนรู้ได้
2. การจัดการศึกษาต้องเน้นที่ผู้เรียน
3. ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามข้อ (1) และข้อ (6) ดังต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลในมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ต้องจัดให้มีความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ แนวคิดตามมาตรา 28 คือ

1. การจัดการศึกษาให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียน
2. ประสานความร่วมมือกับบุคคลอื่นเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มาตรา 60 ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับสถานศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา ดังนี้

จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละกลุ่มตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและความเป็นธรรม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งมีแนวคิดคือ

1. การจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาต้องจัดให้อย่างเป็นธรรม
2. ให้คำนึงถึงความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางการศึกษา

ทั้งนี้เป็นที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 55 บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

#### 4. ความหมายและรูปแบบของการจัดการเรียนร่วม

ผดุง อารยะวิญญู (2542:1-3) ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมว่า “การเรียนร่วม หมายถึงการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้เรียนร่วมกับเด็กปกติ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ การเรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming) การเรียนร่วมบางเวลา (Integration) และการเรียนรวม (Inclusion) การเรียนร่วมเต็มเวลา หมายถึง การที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสเรียนชั้นเดียวกับเด็กปกติที่อยู่ในโรงเรียน ซึ่งเด็กปกติได้รับบริการการเรียนการสอนอย่างไร เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะได้รับเช่นเดียวกัน จุดประสงค์เพื่อให้เด็กเข้าใจซึ่งกันและกัน การเรียนร่วมบางเวลา หมายถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนในโรงเรียนเดียวกับเด็กปกติ และอาจจัดให้อยู่รวมกันในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนวิชาหลักในชั้นเรียนพิเศษ โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้สอน เรียนบางวิชาร่วมกับเด็กปกติซึ่งส่วนมากจะไม่ใช่วิชาทักษะ เช่น วิชาพลศึกษา วิชาดนตรี หรือเด็กอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน การเรียนรวมหรือการจัดการศึกษาโดยวิธีเรียนรวม (Inclusive Education) เป็นแนวคิดทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่ว่าโรงเรียนจะจัดให้การศึกษากับเด็กทุกคน โดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กปกติหรือเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ศรีชัย นิยมธรรม (2541 : 3) ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมไว้ว่า การเรียนร่วม หมายถึง การเรียนรู้การเจริญเติบโตในสิ่งแวดล้อมซึ่งเด็กพิการจะได้ปฏิสัมพันธ์กับเด็กปกติในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมเหล่านั้นต้องเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทุกด้าน เช่น ร่างกาย สังคม ภาษา สติปัญญา รวมถึงการจัดโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคลตามความต้องการจำเป็นของเด็ก

กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมว่า (อ้างในวิทยา ป้อมเสมาพิทักษ์, 2545 :15)

การเรียนรู้ร่วม หมายถึงการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้เรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ลลอ ซุติกร (อ้างในวิทยา ป้อมเสมพิทักษ์, 2545:15) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ร่วมไว้ว่า การเรียนรู้ร่วมเป็นการศึกษาที่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติ ซึ่งมีวิธีและขั้นตอนในการจัดการดำเนินงานอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความพร้อมและความสามารถของแต่ละบุคคล

เบญจา ชลธารันนท์ (โครงการจัดการเรียนรู้ร่วม 2546) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ร่วมไว้ว่า การเรียนรู้ร่วมคือการรวมเอาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าไปในระบบการศึกษาปกติ โดยใช้เวลาว่างของแต่ละวันในช่วงใดช่วงหนึ่งให้มีการร่วมกิจกรรมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ

คอฟแมนและคณะ (Kauffman et al. อ้างใน ชีระ จันทรัตน์ 2543:12) ได้นิยามความหมายของการเรียนรู้ร่วมไว้ว่า คือการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีเวลาและสถานที่เพื่อเด็กจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนปกติ โดยจัดให้เป็นไปตามแผนการเรียนของแต่ละบุคคล (Individual Education Program : I.E.P.)

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้ร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ร่วมเรียนกับเด็กปกติ ซึ่งอาจใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งก็ได้ โดยคำนึงถึงสภาพความบกพร่อง ความต้องการและความจำเป็น ความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยมีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา

##### 5. การบริหารงานโรงเรียนเรียนรู้ร่วมโดยใช้โครงสร้างชี้ท

ลีปเนท์ เกซุท (2538) กล่าวว่า การให้การศึกษาเป็นการพัฒนามนุษย์ที่ยั่งยืน คนพิการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้เป็นผู้มีศักยภาพ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ไม่เป็นภาระแก่สังคม ดังคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยเดียวที่จะทำให้มนุษย์มีคุณภาพจิตที่ดี สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมและธรรมชาติได้อย่างสันติและยั่งยืน ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การวางแผนการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ถือเป็นสิ่งจำเป็นต่ออนาคตของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมยุคโลกาภิวัตน์”

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ว่าด้วยการจัดการศึกษา สำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ตลอดจนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐได้มีนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ เพื่อให้คนพิการได้รับการพัฒนาตาม ศักยภาพของแต่ละบุคคล จึงจัดให้มีโครงการการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ โดยใช้โครงสร้างซีท ซึ่งได้มุ่งพัฒนาในประเด็นสำคัญคือ

5.1 ตัวนักเรียน (Student = S) เป็นการเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมเพื่อจัดการเรียน การสอนให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ซึ่งในการเตรียมนักเรียนนี้จะเตรียมทั้ง นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนปกติดังนี้

5.1.1 เตรียมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นน้อยลง เป็นการเตรียมนักเรียนทั้งทางด้านร่างกาย ด้านการศึกษา และด้านสังคม

5.1.2 เตรียมนักเรียนปกติในชั้นเรียนร่วม เป็นการสร้างความเข้าใจและความ ร่วมมือกันระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งจะทำให้การเรียนร่วมประสบผลสำเร็จ ตามเป้าหมาย

5.2 สภาพแวดล้อม (Environment = E) เป็นการเลือกสถานที่ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม เช่น ห้องเรียนสำหรับชั้นพิเศษ ห้องเรียนสำหรับนักเรียนเรียนร่วม ห้องเสริมวิชาการ อ.จารสถานที่ต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำห้องส้วม บันได ทางขึ้น - ทางลง ฯลฯ

5.3 กิจกรรมการเรียนการสอน (Activities = A) การเตรียมกิจกรรมการสอนให้ เหมาะสมกับความสามารถ ความต้องการและความจำเป็นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น การปรับหลักสูตร ปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล มีการจัดทำ แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเพื่อพัฒนาให้นักเรียนให้ได้ตามความสามารถและความจำเป็นของนักเรียน และจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ

4. สื่อบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก (Tool = T) วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการ สอนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้พัฒนาขึ้นและสามารถเรียนร่วมกับเด็ก ปกติได้ ในการจัดการเรียนการสอน การเตรียมสื่อ บริการสิ่งอำนวยความสะดวก วัสดุ อุปกรณ์ ในการสอนวิชาต่าง ๆ และอุปกรณ์ที่มีความจำเป็นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรมีให้ พอเพียง มีความคงทน เหมาะกับสภาพการใช้งาน นอกจากสื่ออุปกรณ์แล้ว ยังต้องมีบริการต่าง ๆ และบุคลากรสำหรับให้บริการในสิ่งที่ต้องการและจำเป็นอีกด้วย เช่น ครูการศึกษาพิเศษ ครูสอนพูด ครูที่ทำหน้าที่ฝึกกายภาพบำบัด ครูแนะแนว ครูเสริมวิชาการ เป็นต้น

## 6. แนวคิดในการจัดการเรียนร่วม

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น สามารถจัดได้หลายลักษณะเช่น การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ นักเรียนสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น ควรจะจัดตั้งแต่แรกพบความพิการ โดยจัดให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็ก ซึ่งครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่รู้ว่าเด็กมีความต้องการอะไร เพื่อวางแผนการจัดการศึกษาให้เหมาะสม ซึ่งในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยได้จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีแนวทางดังนี้

### 6.1 การจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะทาง ได้แก่

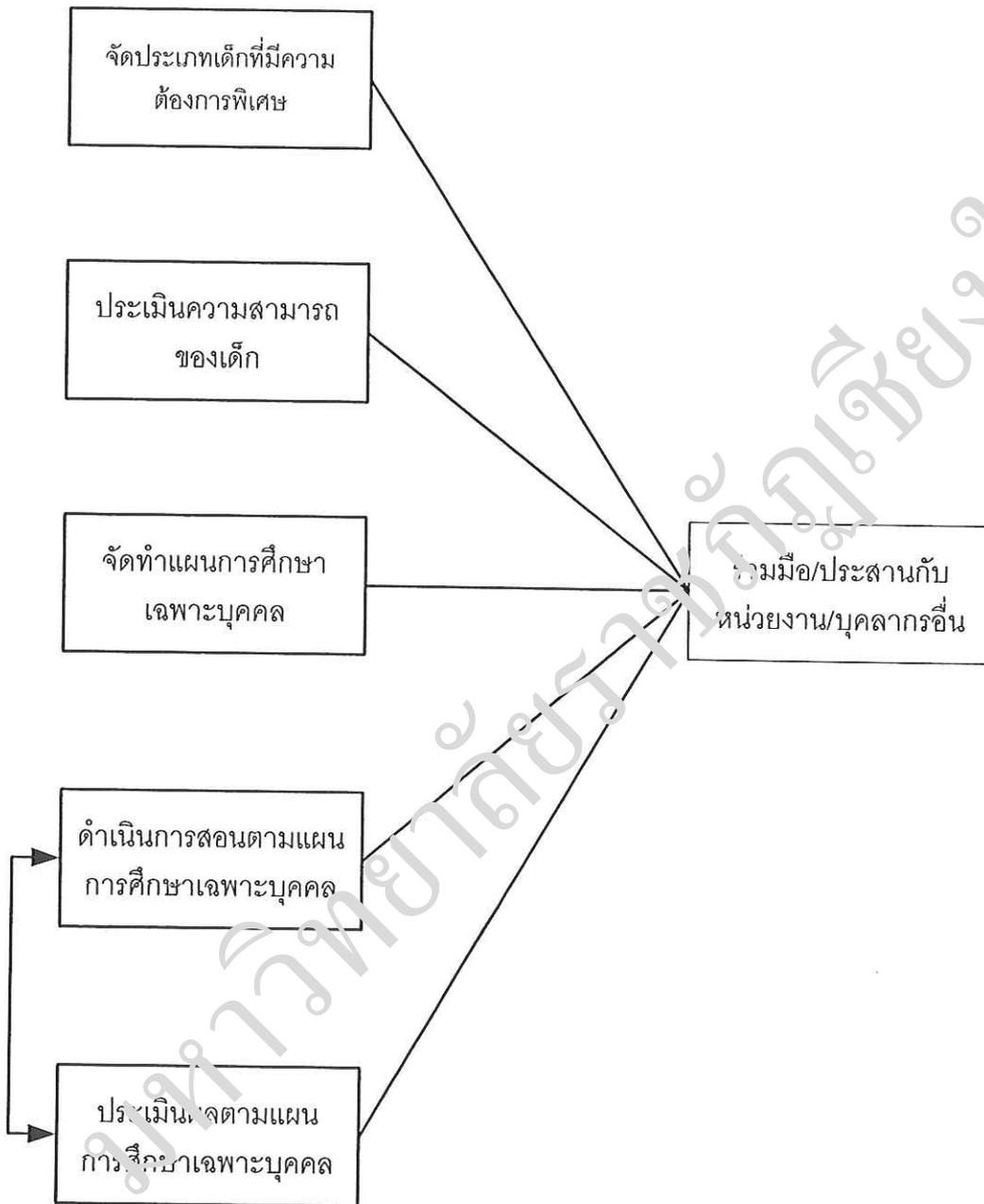
- 6.1.1 โรงเรียนที่เปิดสอนสำหรับคนหูหนวก
- 6.1.2 โรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะทางสำหรับคนปัญญาอ่อน
- 6.1.3 โรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะทางสำหรับคนพิการ เช่น ขา ลำตัว
- 6.1.4 โรงเรียนที่เปิดสอนสำหรับคนตาบอด

6.2 การจัดการเรียนร่วม ทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โดยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ

6.3 การจัดการศึกษานอกระบบ โดยศูนย์ฯ ศึกษานอกโรงเรียนของทุกจังหวัดและหลักสูตรวิชาชีพต่าง ๆ โดยหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชนรับเด็กพิการ ได้แก่ โครงการสอนเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล และศูนย์ฯ ศึกษาพิเศษ

ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ จะต้องคำนึงถึงสภาพความพิการ ความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งการจัดการศึกษาให้กับเด็กกลุ่มนี้มีแนวปฏิบัติตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 2.1 แนวปฏิบัติในการจัดการเรียนร่วม



ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 3) ได้ให้แนวทางในการจัดการเรียนร่วมว่า เมื่อจะจัดให้มีการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ ควรจะมีแนวทางที่จะดำเนินการดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 3) ได้ให้แนวทางในการจัดการเรียนร่วมว่า เมื่อจะจัดให้มีการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ ควรจะมีแนวทางที่จะดำเนินการดังนี้

1. ควรเรียนเมื่ออายุยังน้อย
  2. ให้โอกาสครูผู้สอนในชั้นปกติที่สามารถที่จะรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมหรือไม่
  3. สถานศึกษาที่จะเปิดจะต้องมีความพร้อมด้านบุคลากร
  4. ชี้แจงให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับทราบและเข้าใจถึงบทบาท ความรับผิดชอบ
  5. จัดสภาพแวดล้อม เครื่องมือ และอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม และเพียงพอ
  6. วิธีการสอนของครู ไม่ควรแยกสอน หากไม่มีความจำเป็น เพื่อให้เด็กได้เข้าใจถึงความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
  7. ให้มีการประเมินพัฒนาการและผลการเรียนอย่างสม่ำเสมอ และด้วยวิธีการประเมินที่เชื่อถือได้
  8. ศึกษาข้อบกพร่องของการจัดการเรียนร่วม และปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- แนวคิดในการจัดการเรียนร่วมคือการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ ซึ่งจะมีการเตรียมการและศึกษาวิธีการต่าง ๆ ตลอดจนความร่วมมือกันหลาย ๆ ฝ่าย โดยการจัดการศึกษานั้นจะต้องจัดให้ตั้งแต่แรกพบจนจบการศึกษา

## 7. การดำเนินการจัดการเรียนร่วม

ในการจัดการเรียนร่วมนั้น โดยทางปฏิบัติปัจจุบันมีการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

7.1 ขั้นเตรียมการ ในการจะเปิดโครงการเรียนร่วมควรจะเริ่มจากหน่วยงานเจ้าสังกัดหรือผู้บริหารโรงเรียนก่อน แล้วให้มีการประชุมปรึกษาหารือยอมรับนโยบายการจัดการเรียนร่วมซึ่งมีข้อเสนอแนะในการเตรียมการคือ

7.1.1 เลือกโรงเรียนที่มีความพร้อม เช่น จำนวนครู บุคลากร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการจัดการเรียนร่วม

7.1.2 ประชุมครูและบุคลากรให้เข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมและบทบาทหน้าที่ เพื่อเตรียมพร้อมรับการจัดการเรียนร่วม

7.1.3 จัดหาครูประจำที่ทำหน้าที่ดูแลโครงการ

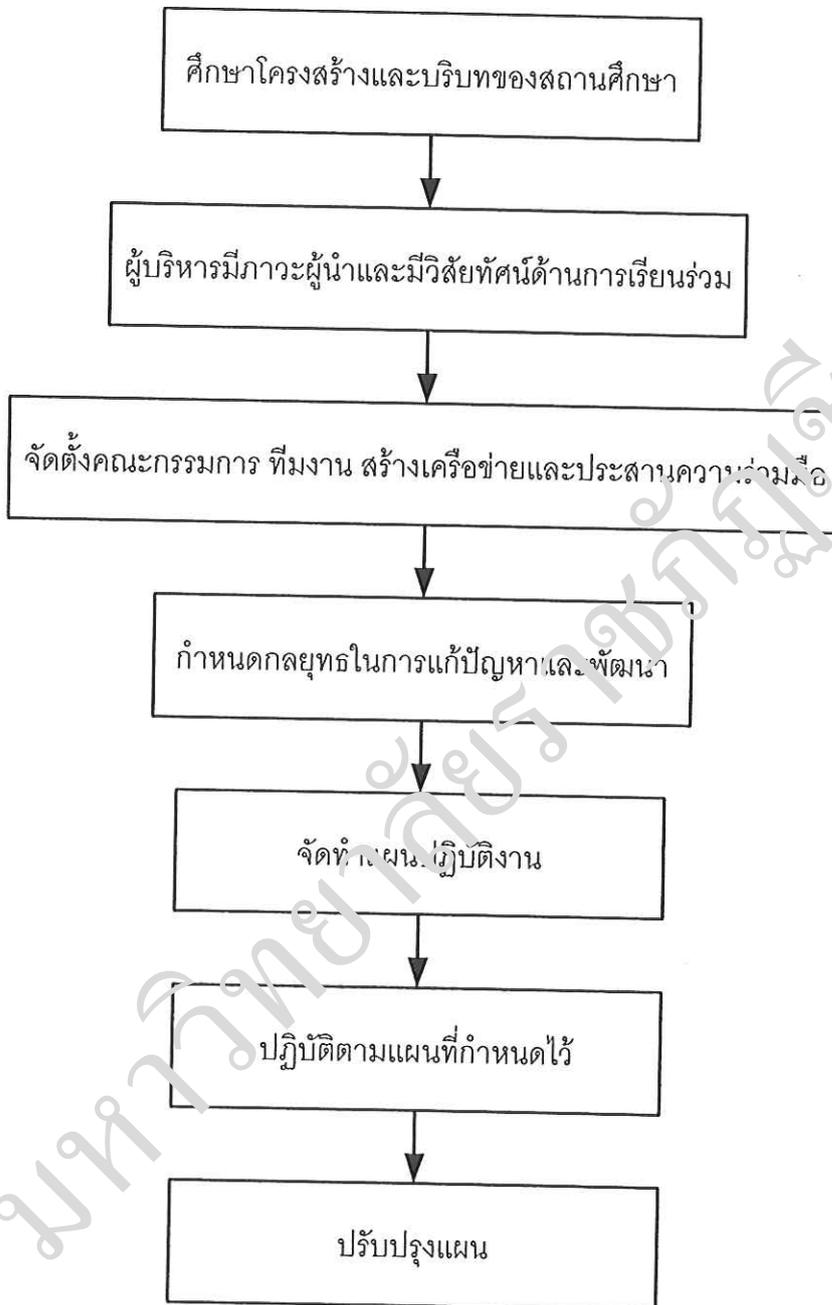
7.1.4 จัดสถานที่และสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม เช่น ห้องเรียน ห้องเสริมวิชาการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็น

7.2 ชั้นเตรียมบุคลากร เช่น ครูประจำชั้นพิเศษ ซึ่งเป็นครูที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เตรียมความพร้อมนักเรียน ครูเสริมวิชาการ เป็นครูที่ทำหน้าที่สอนเสริมวิชาการให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เตรียมความพร้อมนักเรียนในการเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ ครูเดินสอน ซึ่งหมายถึงครูที่ทำหน้าที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนต่าง ๆ ในกรณีที่โรงเรียนบางโรงเรียนมีจำนวนนักเรียนน้อย ไม่พอที่จะจัดครูประจำชั้นเรียนหรือครูเสริมวิชาการให้ได้ จึงต้องมีครูเดินสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ที่มีการจัดการเรียนร่วม นักเรียนปกติ ควรจะมีการเตรียมนักเรียนปกติเพื่อให้รับทราบเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมเพื่อให้เด็กปกติได้มีส่วนร่วมรับรู้ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพื่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เตรียมผู้ปกครองนักเรียนปกติ และชุมชนให้มีส่วนร่วมได้รับทราบนโยบายการจัดการเรียนร่วม เตรียมเอกสารต่าง ๆ เช่น แบบประเมิน

แบบบันทึกพฤติกรรม แบบกรอกข้อมูลนักเรียน แผนการสอนเฉพาะบุคคล ฯลฯ

7.3 ชั้นดำเนินงาน ในการจัดการเรียนร่วมนั้น กระบวนการเสริมสร้างการดำเนินงานของสถานศึกษามี ขั้นตอนการดำเนินงานตามภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2.2 ขั้นตอนการดำเนินงานของโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม



การดำเนินงานจัดการเรียนร่วมต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบและขั้นตอน ให้ความสำคัญร่วมกันทุกฝ่าย ตั้งแต่ระดับบริหารจนกระทั่งถึงฝ่ายปฏิบัติการ

## 8. แนวทางการบริหารงานและการประสานงานการจัดการเรียนร่วม

การบริหารเป็นศาสตร์แขนงหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎี หลักการ กระบวนการและ ปัจจัยที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ภิญโญ สารธร (2517 : 1) ให้ความหมายว่า การบริหารคือกิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่สองคน ขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาและ ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2536 : 41) กล่าวถึงกระบวนการบริหารว่าเป็นขั้นตอนการทำงานของผู้บริหารที่ดำเนินการจนทำให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การบริหารเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องกัน

กระบวนการบริหารของลูเธอร์ กุลลิก และเออร์วิค ที่รู้จักกันทั่วไป คือ พอสทอป (POSTCORB) เป็นกระบวนการบริหาร 7 ขั้นตอน (อังกษินทร ธาระสุวรรณ, 2540 : 10) ดังนี้

8.1 การวางแผน (Planning) คือ การจัดทำโครงการก่อนการทำงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ ตรงเป้าหมาย ด้วยวิธีการอันแน่นอนในเวลาที่อันแน่นอนและมีการประเมินผลทุกระยะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขทันที

8.2 การจัดองค์กร (Organizing) คือ การจัดหน่วยงานให้มีระเบียบ มีแผนผัง ตำแหน่งงานและหน้าที่การงานประจำบุคคลอันแน่นอน มีส่วนกา บังคับบัญชาและการติดต่องานที่ชัดเจน ตลอดจนขอบเขตอำนาจของบุคคลต่าง ๆ

8.3 การบริหารงานบุคคล (Staffing) คือ การดำเนินงานตั้งแต่การแสวงหา การบรรจุ แต่งตั้ง อบรมพัฒนา บำรุงขวัญและกำลังใจ ความดีความชอบ โอนย้าย ลงโทษ

8.4 การวินิจฉัยสั่งการ (Directing) คือ การควบคุม นิเทศ ดูแลโดยการตัดสินใจสั่งการตามความเหมาะสม

8.5 การประสานงาน (Coordinating) คือ การติดต่อสัมพันธ์ให้เกิดความรู้ความเข้าใจทั่วกันทุกหน่วยงานและบุคคล เพื่อมิให้มีการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน ตลอดจนการสร้างไมตรีทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน

8.6 การเสนอรายงาน (Reporting) คือ การรายงานต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อให้ทราบผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ พร้อมด้วยข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติเพิ่มเติม แก้ไขหรือปรับปรุงงานเพื่อช่วยให้ผู้บังคับบัญชาตัดสินใจสั่งการได้ถูกต้อง ทันทีทั้งที่ ตลอดจนการบันทึกเก็บข้อมูลหลักฐานการปฏิบัติงานทุกระยะ

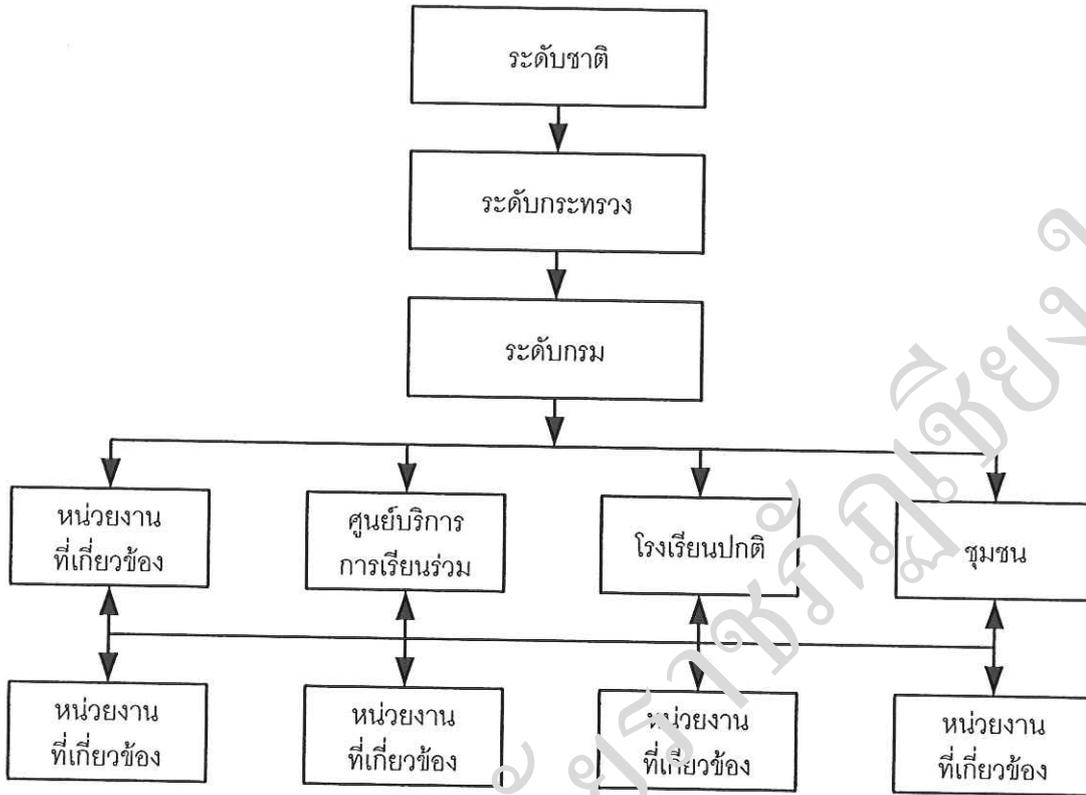
8.7 การบริหารงบประมาณ (Budgeting) คือ การจัดทำรายรับรายจ่าย กำหนดยอดเงินที่ต้องจ่ายเป็นระยะ หรือเป็นโครงการ ตามลักษณะงาน และจัดทำประมาณการเงินล่วงหน้าต่าง ๆ

การบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วมนั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการบริหารโรงเรียนทั่วไป เพียงแต่เพิ่มงานด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษขึ้น ซึ่งจะมีการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านสหภาพแวดล้อมและการจัดสื่อบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษขึ้น โดยมีคณะกรรมการวางแผนนโยบาย และการประสานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

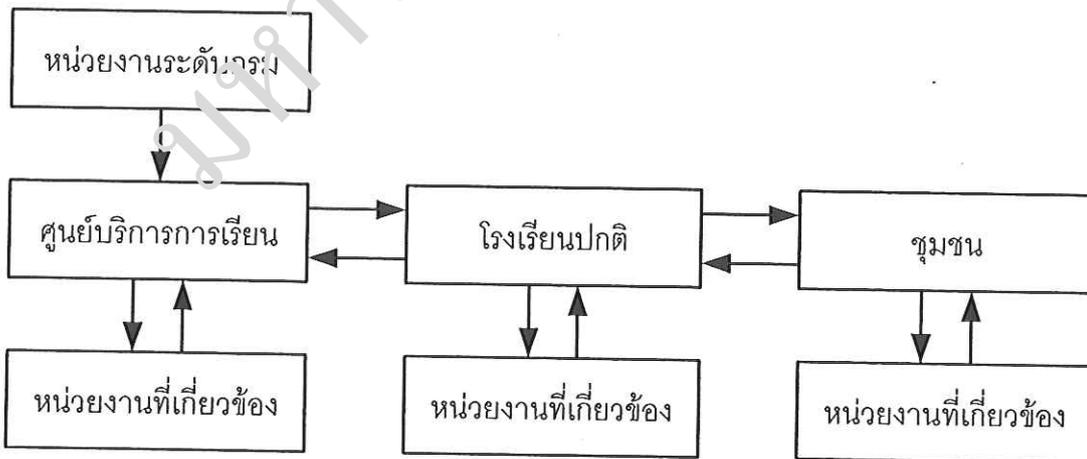
การดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนปกตินั้น การดำเนินงานจะต้องมีคณะทำงานเพื่อให้การดำเนินงานสัมฤทธิ์ผล นโยบาย แนวทางในการบริหารและประสานงาน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจและร่วมมือกันเพื่อไปสู่เป้าหมายการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วม คณะกรรมการจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งคณะกรรมการนี้จะมีตั้งแต่คณะกรรมการระดับชาติมาจนกระทั่งถึงคณะกรรมการระดับโรงเรียน เพื่อประสานการทำงานอย่างเป็นระบบ และตามหลักการที่ถูกต้อง เพื่อให้การจัดการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการให้โอกาสแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้ได้รับความเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษาตามสิทธิพิเศษเท่าเทียมเช่นคนปกติ ดังนั้นจึงต้องกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับโรงเรียน ซึ่งเป็นระดับงานไว้อย่างชัดเจน ดังภาพที่ 3-5 ต่อไปนี้



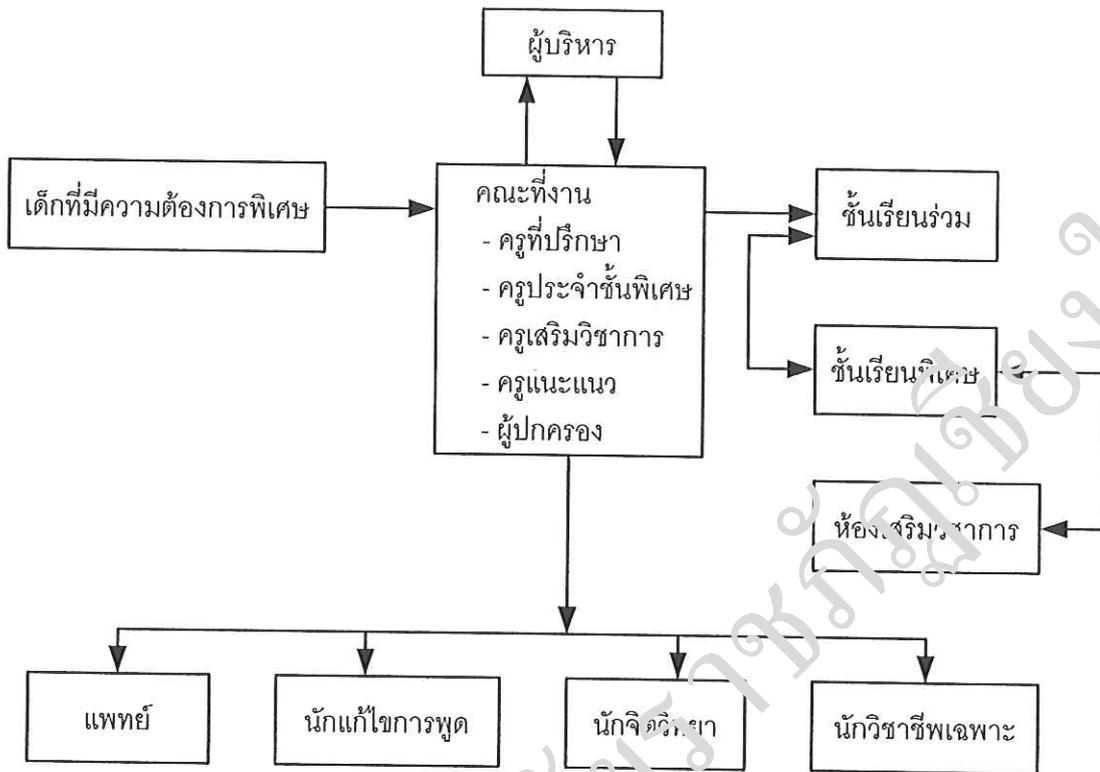
ภาพที่ 2.3 การประสานงานระหว่างหน่วยงานระดับชาติ (วิทยา ป้อมเสมาพิทักษ์, 2545 : 32)



ภาพที่ 2.4 การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่มีศูนย์บริการการเรียนรู้ร่วม (วิทยา ป้อมเสมาพิทักษ์, 2.45 : 32)



ภาพที่ 2.5 องค์ประกอบของการจัดการเรียนร่วม (วิทยา ป้อมเสมาพิทักษ์, 2545 : 33)



ดังนั้นการจัดการเรียนร่วมจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่

### 9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กมล ดวงสุพรรณ (2545 : 25 - 54) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการบริหารที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการที่เรียนร่วมในจังหวัดลำปาง ผลการวิจัยสรุปว่า

1. โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมในจังหวัดลำปางมีการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารโรงเรียนทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาพิเศษ กับครูผู้สอนที่ไม่มีวุฒิการศึกษาพิเศษ ต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ครูผู้สอนเด็กพิการเรียนร่วมที่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กพิการ กับครูที่ไม่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กพิการเรียนร่วม มีความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหาร โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2544 มีปัญหาในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมมากที่สุดคือ การขาดงบประมาณและปัจจัยในการดำเนินงาน ซึ่งอาจจะเป็นเพราะการจัดสรรงบประมาณในการจัดการเรียนร่วมน้อย และการโอนเงินไปยังโรงเรียนล่าช้า และโรงเรียนไม่สามารถระดมทุนจากท้องถิ่นได้ เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่มีความยากจน

กรองจิต เตชะวงศ์ (2544 : 54) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า

1. การดำเนินการจัดการเรียนร่วม ด้านการจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ พบว่าร้อยละ 50 ของผู้ตอบได้จัดเตรียมเกี่ยวกับการปรับสภาพอาคารและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ร้อยละ 28.57 มีการปรับห้องเรียนให้เหมาะสมและจัดห้องสำหรับปฏิบัติกิจกรรมเสริมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านบุคลากรส่วนใหญ่จัดให้บุคลากรเข้ารับการอบรม และส่งครูไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม เรื่องเครื่องมือและอุปกรณ์ส่วนใหญ่มีการปรับเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีอยู่แล้วให้สามารถใช้ในการเรียนร่วมได้ มีโต๊ะ เก้าอี้เพียงพอกับความต้องการ ด้านการดำเนินงาน ส่วนใหญ่ ครูมีการใช้สื่อได้เหมาะสม มีการส่งเด็กเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ โดยปรับเวลาเรียนให้เหมาะสมกับสภาพของเด็ก ครูที่สอนส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล การวัดผล ครูบางส่วนได้ปรับวิธีการวัดผลให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน

2. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงาน รัฐควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานให้เพียงพอ โรงเรียนควรมีการประเมินตนเองในการจัดการเรียนร่วมทุกภาคเรียนเพื่อให้เห็นถึงสภาวะจริงในปัจจุบันและปัญหาต่าง ๆ

ธีระ จันทรัตน์ (2543 : 54) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า โรงเรียนเรียนร่วมทุกโรงเรียนมีครูเสริมวิชาการประจำโรงเรียนละ 1 คน โดยรับผิดชอบนักเรียน 6 - 7 คน ซึ่งมีจำนวนมาก และสื่ออุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ จึงควรจัดหาครูและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นสำหรับเด็กให้แก่โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมเพื่อให้เด็กนักเรียนได้ใช้อุปกรณ์เหล่านั้นมาเสริมความสามารถของตนเอง

พัชรี จิวพัฒนกุล (2538 :140) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวโน้มนโยบายการจัดการศึกษาพิเศษของไทย ในปี พ.ศ. 2538 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ในการจัดการศึกษาพิเศษ รัฐจะสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเพิ่มขึ้นในทุกระดับชั้นและหลายรูปแบบ

พูนศรี ยิ้มสาระ (2545 :76) ได้ศึกษาถึงการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาที่เข้ามาเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ สรุปผลได้คือ

1. สภาพทั่วไปในการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาที่เข้ามาเรียนร่วมกับเด็กปกติ ด้านนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสายตา พบว่าเด็กมีความพอใจในการเรียนร่วมกับเด็กปกติและต้องการครูสอนเสริมเวลาเลิกเรียน ด้านนักเรียนปกติพบว่า มีความพอใจเป็นอย่างมากที่ให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสายตาเข้ามาเรียนร่วม และความความเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือ ด้านครูผู้สอน มีความเต็มใจที่จะร่วมโครงการต่อไป ด้านเทคนิควิธีการสอน ครูจะใช้วิธีการสอนแบบอธิบายหลาย ๆ ครั้ง ใช้สื่อที่เหมาะสมกับสภาพนักเรียน ให้นักเรียนดูคลำสื่อการวัดและประเมินผลจะทำตามสภาพของนักเรียน ด้านครูเสริมวิชาการ มีความพอใจที่จะทำโครงการนี้ต่อไป ด้านผู้บริหาร ส่วนมากจะให้มีการเตรียมบุคลากร ควบพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์ที่จำเป็นต่าง ๆ ด้านอาคารสถานที่ ด้านหลักสูตรและกิจกรรมพร้อมทั้งการประเมินโครงการ

2. ปัญหาและอุปสรรค พบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตามีปัญหาด้านภาษาอังกฤษ ด้านครูผู้สอน พบปัญหาในระดับน้อยในการจัดการเรียนร่วม ระดับปานกลางในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ครูเสริมวิชาการพบปัญหาในระดับปานกลาง มีความพอใจที่จะร่วมโครงการนี้ ด้านผู้บริหารปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนร่วมอยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่อยู่ในระดับมากคือการจัดครูเข้าสอนในอีก ๑๒๐ ชั่วโมง ด้านการจัดศูนย์การเรียนรู้และการจัดสุขภาพภายในโรงเรียน

3. ผลการจัดการเรียนร่วม เรื่องการปรับตัว การช่วยเหลือตัวเองและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตามีปัญหาในระดับปานกลาง ในการติดจ้อประสานงานกับบุคลากรต่าง ๆ ของโรงเรียนและการได้มีโอกาสแสดงความสามารถพิเศษในการทำกิจกรรมให้แก่โรงเรียน ด้านเด็กปกติ มีปัญหาระดับปานกลางที่คิดว่านักเรียนบกพร่องทางสายตาทำให้เป็นปัญหาต่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านครูผู้สอน พบว่ามีปัญหาด้านการปรับตัว การช่วยเหลือตัวเองอยู่ในระดับน้อย และพบปัญหาระดับปานกลางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ กลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ ด้านครูเสริมวิชาการ พบปัญหาระดับปานกลางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กลุ่มวิชาภาษาไทย และกลุ่มวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ

พวงทอง ศรีวิสัย (2544 : 43 - 47) ได้ศึกษาถึงความพร้อมของการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ มีความพร้อมการจัดการเรียนร่วมด้านอาคารสถานที่น้อย นอกจากห้องปฏิบัติการมีความพร้อมระดับปานกลาง ด้านบุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียน มีความพร้อมในระดับน้อย นอกจากครูประจำชั้นปกติ ครูที่ปรึกษา มีความพร้อมที่ระดับปานกลาง ส่วนนักจิตวิทยาและนักตรวจการได้ยินมีความพร้อมน้อยที่สุดในด้านเครื่องมืออุปกรณ์มีความพร้อมน้อย โดยเฉพาะเตียงออกกำลังกายไม่มีความพร้อมเลย สำหรับเด็กที่เข้าเรียนมากที่สุดคือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ส่วนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีน้อยที่สุด ผู้บริหารทุกระดับควรให้ความสำคัญในการจัดการเรียนร่วม พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนพัฒนาอาคารสถานที่ บุคลากร เครื่องมือและอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กที่เข้าเรียนร่วมโดยควรได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในทุกเรื่อง

วิทยา ป้อมเสมาพิทักษ์ (2545 : 74) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการศึกษาของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า

1. ครูมีความเห็นต่อการบริหารจัดการเรียนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยความเห็นของครูที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือผู้ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดีอยู่ในระดับมาก
2. การจัดสถานที่ ครูมีความเห็นต่อการจัดสถานที่ในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย โดยความเห็นของครูที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือนักเรียนไม่สามารถใช้บริการของโรงอาหารได้สะดวกอยู่ในระดับปานกลาง การจัดอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่นักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ครูมีความเห็นน้อยที่สุดคือการจัดสถานที่สำหรับออกกำลังกายให้แก่นักเรียนเรียนร่วม
3. สื่อการเรียนการสอน ครูมีความรู้ด้านสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในโครงการเรียนร่วมอยู่ในระดับน้อย
4. การเตรียมความพร้อมให้แก่นักเรียน ครูมีความเห็นต่อการเตรียมความพร้อมนักเรียนเรียนร่วมน้อย ส่วนใหญ่มีความเห็นด้านการช่วยเหลือตัวเองอยู่ในระดับปานกลาง การใช้อุปกรณ์ในการช่วยเหลือตัวเอง เช่น ไม่ทำขาวอยู่ในระดับน้อย
5. การใช้หลักสูตรในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนเรียนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง การวัดผลอยู่ในระดับปานกลาง การจัดป้านิเทศสำหรับนักเรียนเรียนร่วมอยู่ในระดับน้อย
6. ปัญหาอุปสรรค คือเครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กพิการมีไม่เพียงพอ ขาดแคลนครูที่มีความชำนาญในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

สมบูรณ์ อาศิริพจน์ (อ้างใน กองการศึกษาเพื่อคนพิการ 2542 : 71) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ เจตคติของผู้บริหารและครูในโรงเรียน โครงการเรียนร่วมที่มีต่อความสามารถในการเรียนและการปรับตัวของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในเขตกรุงเทพมหานครในปีการศึกษา 2540 พบว่า

1. ผู้บริหาร ครูที่ทำการสอน และครูที่ไม่ได้ทำการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีเจตคติในทางบวกต่อความสามารถในการเรียนและการปรับตัวของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2. การเปรียบเทียบทางเจตคติของครูที่ทำการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและครูที่ไม่ได้ทำการสอนจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เจตคติของผู้บริหารและครูที่ทำการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เจตคติของผู้บริหารและครูที่ไม่ได้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เจตคติของครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษและไม่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เจตคติของครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษและครูที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เจตคติของครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษสูงกว่าครูที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษ

4. เจตคติของครูที่เข้าร่วมโครงการ 0 - 5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยนี้จะเห็นได้ว่าผู้บริหาร ครู ต้องวางแผนเตรียมความพร้อมในทุกด้านของโครงการจัดการเรียนร่วม เพื่อให้แก่ประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน แต่สภาพความแตกต่างของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกัน ทำให้สภาพปัญหาที่พบแตกต่างกันไปด้วย ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบต้องมีการนิเทศ กำกับ ติดตามอย่างสม่ำเสมอ จึงจะส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สมสกุล ศรีสวัสดิ์ (2546 : 70) ได้ศึกษาถึงการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดการเรียนร่วมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารโรงเรียนได้ปฏิบัติงานโดยยึดหลักของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในงานทั้ง 4 ด้าน การบริหารมีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับคือ ด้านบุคลากรมีบุคลากรไม่เพียงพอเนื่องจากครูมีหน้าที่รับผิดชอบหลายด้าน ด้านงบประมาณงบประมาณที่ได้รับจากรัฐไม่เพียงพอ ด้านบริหารทั่วไปมักจะขาดการประชาสัมพันธ์และ

ประสานงานกับหน่วยงานอื่น ด้านวิชาการควรมีอัตราการจัดครูการศึกษาพิเศษหรือครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน กลุ่มเป้าหมายพิเศษ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 92 – 93) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับคนพิการ ผลการศึกษาพบว่า

1. กระทรวงควรมีการกำหนดนโยบายและประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการของหน่วยงานต่าง ๆ

2. พัฒนาส่งเสริมให้องค์กรของคนพิการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เช่น การพัฒนาหลักสูตร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างสมาคมหรือองค์กรอื่นๆ

3. ให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้กรอบแนวคิดเชิงเป็นแนวทางในกระบวนการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมดังนี้

ภาพที่ 2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

กระบวนการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม

